

Julbön

Uppsala domkyrka 24 december 2022

Jes. 9:1a, 2-7, Luk. 2:1-20

”Det är inte på ljus eller lampor som det kommer an, och inte heller på måne och sol, utan det som är nödvändigt, det är att vi äger sådana ögon som kan se Guds härlighet.”

Med de orden avslutar Selma Lagerlöfs farmor berättelsen om den heliga natten. Farmor var för gammal för att orka följa med till kyrkan och Selma ansågs vara för ung för ett gudstjänstbesök. Därför satt de tillsammans i hörnsoffan och reste till Betlehem i fantasin.

Det doftar jul i Betlehem. Men det doftar inte kanel, nejlikor eller pepparkakor. Den första julen i Betlehem är det andra lukter som tränger sig på. Några av oss skulle nog säga att det stinker av djuren i stallet, av fåren på fälten och av de smutsiga herdarna som vaktar dem.

Mörkt är det också. Det är svårt att se vad som händer eller vem det är som närmar sig. Det behövs ljus för att vi ska kunna upptäcka den lilla familjen som har hittat sitt skyddsrum mellan hötapparna.

När ljuset plötsligt kommer till herdarna och till oss är det nödvändigt att änglarna är med. De berättar i ord och toner de vad det är som har hänt så att också vi kan se det. Även om de talar klarspråk är det inte alldeles enkelt för oss att förstå innebörden av deras budskap. En frälsare, en räddare, har fötts åt oss. Messias, Kristus är här, och det är en glädje för hela folket, för alla människor. Hur når den glädjen fram till oss? Hur kommer den in i oss och hur sprids den i världen?

Körer, solister och psalmsångare över hela världen bär änglarnas budskap vidare till oss. Orden och tonerna hjälper oss att utforska vad det som har hänt betyder för oss. Vi människor behöver det konkreta för att förstå. Det vet änglarna. Därför berättar de inte bara om den stora julglädjen. De ger dessutom både herdarna och oss ett mycket påtagligt och levande tecken. Vi ska finna ett nyfött barn som är lindat och ligger i en krubba.

När ljuset och änglarna omgav herdarna greps de av stor förfäran. I mötet med barnet som de kan se och ta på väller andra känslor fram. Mötet med barnet gör att herdarna börjar prisa och lova Gud precis som änglarna gjorde.

Den lilla familjen i stallet omges inte av något underbart himmelskt ljus utan av vårt alldeles vanliga och alltför vanliga jordiska mörker. Men det är inte på ljus eller lampor som det kommer an, och inte heller på måne och sol. Herdarna har sådana ögon som kan se Guds härlighet och det har också vi. ”Det är så sant som att jag ser dig och du ser mig.” Så sa Selma Lagerlöfs farmor mycket riktigt till den lilla flickan. Med de ögon som vi använder i vardagslag kan också vi se Guds härlighet.

Vi ser ofta och ibland väldigt mycket av det mörker som omger oss människor här i världen. Just nu hör vi dagligen om kriget i Ukraina och den förödelse som följer i dess spår. Vi ser hur djur- och växtlivet på jorden utarmas i en svindlande hastighet. Ibland kan det hända att vi känner doften av ett missbruk som påminner oss om den utsatthet som vi människor delar med varandra. Ibland när vi håller en annan människa i handen berörs vi bokstavligen av den ångest som förenar oss alla.

Det jordiska mörker som omger oss är så omfattande och så kompakt att vi grips av stor förfäran när vi inte kan blunda för det. Känslorna som då väller fram i oss är inte bara naturliga mänskliga reaktioner.

De är också en gudomlig respons som får sin genklang i oss. Det upptäcker vi när vi närmar oss barnet som är lindat och ligger i en krubba. Det barnet är ett tecken som änglarna hjälper oss att tyda.

Vid tiden för Jesu födelse var kejsare Augustus den beryktade makthavaren. Om honom sades att han var en frälsare och fredsfurste. I själva verket var det många som redan då kände till att grunden för hans maktposition var det inflytande och de tillgångar som han hade tillskansat sig i krig.

Den kunskapen ger en särskild resonansbotten åt änglasången. Idag är det en annan krigförande makthavare som hela världen talar om. Också det mörker som just nu påverkar hela vår planet genomträngs och genomlyses när änglarna vänder upp- och ner på

perspektivet. Det utsatta barnet i det stinkande stallet är tecknet som också idag hjälper oss att tyda var Gud är och var änglarna vill att vi ska vara.

När herdarna följer änglarnas vägledning är de med om en stor förvandling. Det som möter dem i stallet är ”människans gråt i Gud, och i människan glädjen”.

Så uttrycker 1500-talsmystikern Johannes av Korset julens omvälvande mysterium i en av sina dikter. Och mysteriet tar inte slut under kejsare Augustus regeringstid eller ens på 1500-talet. Vägledna av änglasången kan också vi förvandlas. Vi kan också finna vägarna till utsatta människor och stinkande stall. Där kan vi med våra vanliga jordiska öron höra människans gråt i Gud. Vi kan också sprida himmelskt ljus genom att skingra jordiskt mörker. Då kan vi med samma ögon som vi använder i vardagslag få se Herrens härlighet lysa som glädjen i människan.

Selma Lagerlöfs farmor berättar att det var så det gick till när en herde började se det han förut inte hade kunnat se och höra det som han inte hade kunnat höra.

Han förvandlades när han visade barmhärtighet.

I en medeltida hymn sjunger kyrkan med både änglarna och herdarna. ”Där barmhärtighet och kärlek bor, där är också Gud.” Burna av den lovsången vågar vi se det jordiska mörker som omger oss. Med våra vanliga mänskliga öron kan vi höra människans gråt i Gud. Vägledna av den lovsången kan vi med våra vanliga jordiska ögon se Herrens härlighet.

Där barmhärtighet och kärlek är, där är också Gud. Där föds också Gud i verkligheten och i människan den stora julglädjen.

Biskop Karin Johannesson

Uppsala stift